

NRO 14123 Risveden - Ale, Lerum, Alingsås kommuner Område av riksintresse för naturvård **Områdesnummer:** NRO 14123 **Områdesnamn:** Risveden **Kommun:** Ale, Lerum, Alingsås **Kartblad:** 7B N0, 7C SV **Area:** 15116 ha **Naturgeografisk region:** 21b Sydvästra Sveriges kuperade barr- och lövskogslandskap. Södra Västergötlands sprickdalsområde. **Kust/havsregion:** - **Regionindelning för sjöar och vattendrag:** - **Agrara kulturlandskapsregioner:** - **Landskapsform:** Sprickdalslandskap. **Riksvärde:** **Landskapstyp** **Naturtyp** **Vegetationstyp** **Arter** **Geologi** Odlingslandskap Naturbetesmark, äng Flora, fauna Våtmarkskomplex Excentrisk mosse, mad vid vattendrag, soligent kärr Rikkärr Fauna, flora Skogslandskap naturskog Flora, fauna

Värdeomdöme: Representativt odlingslandskap, med lång kontinuitet och stort inslag av naturbetesmarker och naturlig slättermark, vid Slereboåns dalgång, Strömliden- Lund-Boråsen, Grandalen och Boråsen. Växtsamhällena är bitvis art- och individrika, med arter som ljungögontröst, granspira, fältgentiana, svinrot, jungfrulin, darrgräs och kattfot. Kollanda mosse är ett för regionen representativt våtmarkskomplex med stora ornitologiska värden. Långemossen domineras av ett sluttande kärr, en sällsynt våtmarkstyp i regionen. I området finns flera medelrika-rika kärr med rik flora. Ett omfattande, sjörikt skogslandskap dominerat av barrskogar. Bitvis finns naturskogsavsnitt med värdefull flora och fauna. **Huvudkriterier:** A, C, D **Stödskriterier:** Storlek, mångformighet, kontinuitet, representativitet, raritet. **Förutsättningar för bevarande:** Området bibehålls som relativt opåverkat barrskogsområde där fr a skogsbruket tar stor hänsyn till naturkvaliteterna. Åtgärder som kan påverka området negativt är bl a utdikning av våtmarker, vägdragningar, ledningsdragningar, vissa åtgärder inom skogsbruket såsom gödsling, herbicidbehandling, större kalhugningar etc. Fortsatt jordbruk med åkerbruk, naturvårdsinriktad betesdrift och skötsel av landskapselement. Restaurering av igenvuxna ängar och naturbetesmarker. Områdets värden kan påverkas negativt av: Minskad eller upphörd jordbruks-/betesdrift skogsplantering på jordbruksmark, energiskogsodling, spridning av gifter eller gödselmedel, bebyggelse, nydikningar, täkt, luftledning, vägdragningar. **Säkerställande och internationell status:** Inom riksintresseområdet finns naturreservat, biotopskyddsområden och naturminnen. Området berörs av Natura- 2000 områden (fågeldirektivet samt art- och habitatdirektivet). 225 **Områdets huvuddrag:** Risvedenområdet, beläget mellan Grönån dalgång i väster och Sävåns dalgång i öster, utgör ett omkring 200 km stort sammanhängande barrskogslandskap. Det egentliga Risveden sträcker sig österut till Antenbygden och Mjörn. Landskapet karaktäriseras av kuperade, sjörika bergsplatåer med branta sluttningar ned mot den vanligen uppodlade omgivningen. Höjdskillnader på mer än 100 meter förekommer. Branterna genomskärs flerstädes av trånga smådalar som leder upp till plåtarnas sjösänkor. Av dalgångarna är Valåns dalgång en av de mest framträdande och sträcker sig i öst-västlig riktning genom hela området. Ramdalen vid Skäfhult är smal och djup, har branta sidor och betydande botaniska värden. Berggrundsstrukturen har stort inflytande på terrängens detaljutformning. Särskilt märks detta i dalgångarnas asymmetriska sidor, som ofta är branta i norr och väster och flacka i motstående sida. Risveden ligger helt inom det västsvenska, näringsfattiga gnejsområdet. Morän förekommer mest som ett tunt täcke på urberget där detta inte går i dagen. I dalgången mellan Skepplanda och Kvarnabo samt i Risvedens randzon finns avlagringar av sand och grus. Sjörikedomen är påfallande. Med även mindre mossegölar medräknade har området över 200 sjöar. De största är Tinnsjön, Hälsingen, Hundsjön, Holmevattnet och Store Trän. Sjöarna avvattnas dels västerut till Göta älv, dels österut till Anten, Mjörn och Sävåån. Sjöarna är förhållandevis djupa och många utgör av inlandsisen uteroderade klippbäcken. Några av dem, bl a Grönvatten med ca 20 meters siktdjup, är sedan länge kända för sitt utomordentligt klara vatten. Risvedens sjöar är dock i hög grad försurade. Myrmark förekommer mest som talrika småkärr och tallmossar. De största kalmossarna är Långemossen söder om Skogstorp och Store mossen vid Hälsingen. I Risvedens utkant ligger den betydligt större Kollanda mosse, känd för sitt rika fågelliv med bl a häckande grönbena, rödbena och ljungpipare. Blåbärsgranskog upptar de

största arealerna i Risveden. Bl a öster om Holmevattnet dominerar dock lingontallskog. Större bestånd av ek finns vid Ekliden norr om Skogstorp. Karaktäristiskt för Risveden är annars talrika lövhult och lövomgivna odlingsmiljöer inne i barrskogsområdet, med bl a lönn, lind, ek och hassel. Insprängda finns också talrika små sumpskogsmiljöer med bl a alinslag. Floran präglas av näringsfattigdomen hos berggrunden och jordarterna. Intressanta är de många förekomsterna av gotlandsag. Mer opåverkade barrskogsområden, t ex väster om Göpåsen och Ramdalen, har en artrik och ovanlig kryptogamflora. Avvikande områden med rik lundflora finns bl a i dalgången mellan Skepplanda och Kvarnabo. Kring gården Kullen dominerar lövskog och bland de ovanligaste örterna kan nämnas krissla, krussilja, tandrot, sårläka och kungsmynta. Djurlivet i Risveden är typiskt för barrskogar i sydvästra Sverige. Bland däggdjuren är förekomsten av hasselmus, mård och dovhjort mest anmärkningsvärd. Omkring 90 fågelarter häckar i området, som är känt för att hysa goda förekomster av sådana barrskogsarter som tjäder, fiskgjuse, pärluggla och nötkråka. Jordbruk bedrivs numera främst i dalgången mellan Skepplanda och Kvarnabo och i Risvedens östra del mot Anten. Några av odlingsmiljöerna i Risvedens inre hålls också fortlöpande i hävd. Äldre bondekultur med lövtäkt, slåtter och bete fortlever på några av gårdarna. Här har bevarats en artrik och numera hotad vegetation och flora. Risveden har sedan länge utnyttjats för skogsvandringar, skidturer samt bär- och svampplockning. Främst torde det vara vildmarkskaraktären hos det vidsträckta, kuperade och sjörika landskapet som lockar. Ramdalen och Klevsjöområdet är kanske de områden som skogsvandraren främst förknippar med Risveden. De mer kulturpräglade nordöstra delarna av Risveden har också lockat många besökare. 226 Representativa naturbetesmarker och naturliga slåttermarker finns vid Slereboans dalgång och vid Strömliden-Lund-Boråsen, de utgörs av hackslått, sötvattensstrandäng och björkhage. Förekommande vegetationstyper är rödvengräshed, stagghed, frisk svinrotäng och rished. Växtsamhällena är bitvis art- och individrika, med arter som svinrot, darrgräs, slåttergubbe, ängshavre, stor blåklocka, vårstarr, småsileshår och atlantmaskros. **Anmärkningar:** Delar av området redovisas som klass I respektive II i länets naturvårdsprogram. De berörda kommunerna har under 1979-82 genomfört en särskild FRP-utredning om Risvedenområdet. Området berör område av riksintresse för friluftsliv nr: FP 8, Risvedenområdet. Ingår i länsstyrelsens program för bevarande av natur- och kulturmiljövärden i odlingslandskapet (objekt nummer 21-05 och 82-02) och i nationell bevarandeplan för odlingslandskapet (objekt nummer P2102, 21-05, P8201, 82-02, 21-15ÄoH-obj, 82- 10ÄoH-obj). **Referenser:** Göteborgsregionens kommunalförbund 1982: *Risvedenområdet - förslag till framtida markanvändning*. Göteborgsregionens kommunalförbund 1981: *Sammanfattning av utförda naturinventeringar*. Förvaras på Länsstyrelsen. Länsstyrelsen 1976: *Natur i Älvsborgs län*. s 384-388. Länsstyrelsen 1986: *Beslut om bildande av Risvedens naturreservat*. Förvaras på Länsstyrelsen. Länsstyrelsen 1994: *Värdefulla odlingslandskap i Älvsborgs län*. Länsstyrelsen i Älvsborgs län 1994:5. Länsstyrelsen 1996: *Ängar och hagar i Ale och Lerums kommuner*. Länsstyrelsen i Älvsborgs län 1996:4. Länsstyrelsen 1992: *Ängar och hagar i Alingsås kommun*. Länsstyrelsen i Älvsborgs län 1992:10. Naturvårdsverket 1996: *Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet*. Stockholm.